COMPOSTEREN IN VATEN EN BAKKEN

OPENBARE AFVALSTOFFENMAATSCHAPPIJ
VOOR HET VLAAMSE GEWEST

OVAM, uw beleidspartner in afval en bodem

In samenwerking met de Vlaamse Compostorganisatie:
Vlaco VZW
Kan. De Deckerstraat 37
2800 Mechelen
tel.: 015 451 374
fax: 015 218 335
www.vlaco.be

COMPOST BRENGT LEVEN IN JE TUIN

Waarom zelf je keuken- en tuinresten composteren?

Er zijn heel wat redenen te bedenken om je keuken- en tuinafval níet zelf te composteren. Je houdt bijvoorbeeld van gemakkelijke oplossingen en voegt het keuken- en tuinafval gewoon bij het restafval dat je wekelijks op de stoep zet. Het resultaat? Het organisch afval – drievierde water – gaat dan hoogstwaarschijnlijk naar een verbrandingsoven waar het (water) verbrand wordt. Dit is duur. Ook jij betaalt daarvoor.

Een betere oplossing is de inzameling van groente-, fruit- en tuinafval (GFT). Wat je meegeeft, wordt dan in een GFT-installatie tot compost verwerkt. Prima, maar toch zal je ook voor die verwerkingswijze steeds vaker de kostprijs moeten gaan betalen.

Natuurlijk is je tuinafval ook welkom in het containerpark. Van hieruit vertrekt het dan verder naar de professionele groencompostering.

Misschien heb je kippen lopen of gebruik je het grasmaaisel en de andere plantenresten uit je siertuin gewoon als mulch om de bodem tussen struiken en vaste planten af te dekken. Nog een idee: haksel je snoeihout fijn en gebruik het als padbedekking. Een mulchmaaier versnippert het afgemaaide gras en verspreidt het opnieuw op het gazon. Dit zijn uitstekende oplossingen die het organisch materiaal en de voedingselementen heel snel terugbrengen daar waar ze thuishoren: in de bodem.

Toch blijft een compostvat of een compostbak in je tuin interessant. Wat doe je immers met bananenschillen of met de resten van kiwi en prei? En wat als je tijdens een warme, vochtige zomer toch te veel grasmaaisel hebt…?

Wat je in je tuin niet meteen een andere nuttige bestemming kan geven, composteer je best. Voor het eindproduct – de compost – zal je snel een heleboel nuttige toepassingen vinden. Je bespaart aanzienlijk op de kosten van vuilniszakken en het containerpark. En vooral: composteren is één van de meest boeiende werkjes in de tuin. Nergens zal je zoveel nuttig leven ontdekken, nergens zal je van zo nabij betrokken worden bij de natuurlijke kringlopen die het leven op aarde in stand houden. Leve het compostvat of de compostbak!

Composteren is een natuurlijk omvormingsproces

Tijdens het composteren zorgen micro-organismen en kleine ongewervelden voor de vertering van het afval. Breng verschillende materialen samen en creëer de geschikte leefomstandigheden voor bacteriën en schimmels, wormen, pissebedden, mijten en springstaarten. Behalve de voedingsstoffen die in je keuken- en tuinafval zitten, hebben zij net als wij water en lucht nodig. Daar zal je bij het composteren dan ook erg op moeten letten. Bij optimale omstandigheden wordt het leven in de composthoop zo intens dat de temperatuur gaat stijgen. Zelfs in een compostvat kan deze tijdelijk oplopen tot 50°C. Ziektekiemen en onkruidzaden zijn hiertegen niet bestand. Dat is één van de voordelen van composteren, net zoals de snelheid waarmee het proces verloopt. Op hooguit 9 maanden mag je compost verwachten die je zowel in een bloembak (verdund) als in de tuin kan gebruiken.

Wanneer start je best met composteren?

Als je van plan bent te composteren, begin er dan zo snel mogelijk mee. Elke dag uitstel betekent een verlies aan organisch materiaal en voedingselementen voor je tuin. Bezin echter voor je begint. Kies eerst het systeem dat bij je tuin past en bepaal de plaats waar je het best composteert. Het moment van het jaar waarop je start met composteren, heeft minder belang. Putje winter is niet echt aan te raden. De natuur en de afbraakorganismen zijn dan in rust.

Met een beetje ervaring en wat hulp van de compostmeester

Composteren vraagt wat ervaring. Een boekje alleen is niet voldoende om alle knepen van het vak onder de knie krijgen. Laat je daarom bijstaan door een compostmeester. Ga eens naar hem/haar luisteren en stel vragen op de demonstratieplaats "thuiscomposteren" van je gemeente. Het jaarlijkse "Weekend van de Compostmeester" tijdens het tweede weekend van juni biedt je daarvoor een uitstekende gelegenheid. Contacteer voor meer informatie de milieudienst van je gemeente of raadpleeg *www.vlaco.be*.

COMPOSTEREN IS MENGEN EN OMZETTEN

Composteren in bruin en groen

'Groene' materialen zijn materialen die van zichzelf weinig structuur bezitten, veel voedingsstoffen bevatten en meestal ook een hoog vochtgehalte hebben. Typische voorbeelden zijn grasmaaisel, groente- en fruitresten en dierlijke mest. Als je enkel groen materiaal composteert, zal je merken dat de boel snel gaat stinken. Als gevolg van het dichtslaan van het materiaal kan er geen zuurstof meer bij. Er ontstaan anaërobe omstandigheden en dat veroorzaakt stank. Van composteren is geen sprake meer.

Luchtige, stugge materialen zoals stro, houtsnippers, droge herfstbladeren en dorre stengels bevatten weinig voedsel en zijn vaak droog. Het zijn de **'bruine' materialen** die structuur geven aan de compost. Zuiver composteren ze slechts langzaam. Stinken doen ze nooit.

Een optimale compostering start met een goede vermenging van groen en bruin materiaal.

Boven: groen materiaal is zacht en verdwijnt zeer snel. Hiernaast: Stro, dorre bladeren en houtsnippers zijn voorbeelden van bruin materiaal.

Omzetten is de boodschap

Wanneer je keuken- en tuinresten aan de compost toevoegt, zijn er twee aandachtspunten: wissel zoveel mogelijk bruin en groen materiaal af en tracht ze zo goed mogelijk met elkaar te mengen. Toegegeven, in de praktijk durft dat wel eens tegen te vallen. De kruiwagens grasmaaisel van gisteren mengen met de berg haagscheersel van vandaag… het is gemakkelijker gezegd dan gedaan. En nochtans, het versnelt de vertering aanzienlijk. Dé truc bij composteren is dan ook om geregeld – als het kan, een of twee keer per jaar – de volledige inhoud van compostvat of -bak om te zetten. Pardon? Maak het vat of de bak helemaal leeg en meng alles goed door elkaar. Bevochtig indien nodig of voeg integendeel extra bruin structuurmateriaal toe. Laat daarna een tweede of derde composteerperiode starten.

Voedsel, lucht en water

De afbraakorganismen hebben maar één doel voor ogen, namelijk het hele composteringsproces lang, zo actief mogelijk te blijven. Ze mogen dan ook niets te kort komen. Net zoals wij hebben ze drie essentiële zaken nodig: voedsel, lucht en water. Het mengen van groen en bruin materiaal is de manier bij uitstek om hen die te bezorgen. In het groene materiaal vinden de organismen voedsel en vocht. Het bruine materiaal brengt structuur in de compost en geeft vrije toegang aan de buitenlucht die rijk is aan zuurstof.

Voedsel

Ook wat het voedsel betreft, gaat de vergelijking met onze eigen behoeften goed op. Enerzijds bestaat dat uit energierijke voedingsstoffen: koolhydraten zoals suikers en zetmeel. De compostorganismen zijn ook in staat om cellulose en zelfs hout te verteren. Daarnaast moeten ze bouwstoffen opnemen: eiwitrijk materiaal met een hoog gehalte aan stikstof, fosfor en andere voedingselementen. Vooral in **groene materialen** zoals groente- en fruitresten of grasmaaisel vin-

den de afbraakorganismen snel energierijke producten en bouwstoffen. Het is precies omdat deze zo snel worden afgebroken dat ze als een pudding in elkaar zakken. De luchtdoorstroming wordt daardoor onmogelijk gemaakt en de boel gaat stinken.

Het is niet omdat de **bruine materialen** – dennennaalden, stro of houtsnippers – langzaam afbreken dat ze niet interessant zijn als voedselbron of waardeloos zijn voor de compost. Integendeel! Los van hun essentiële rol als verluchter van de compost, bevatten ze bouwstenen, bijvoorbeeld houtstof (lignine), die van onschatbare waarde zijn bij de opbouw van humus. Dit is dan weer belangrijk voor de bodemstructuur. Je zou kunnen stellen dat de stevigheid van de plant via de compost overgaat in de stevigheid van de bodem.
De aanvoer van meer groen of bruin materiaal zal dus niet enkel invloed hebben op het composteringsproces zelf maar ook op de kwaliteit van de compost. De nadruk komt in het eerste geval meer te liggen op voedselrijke en bemestende eigenschappen, in het tweede eerder op bodemverbeterende kwaliteiten.

Water

Geen leven zonder water. Ook de compostbewoners hebben er grote behoefte aan. Hou echter voor ogen dat:

- een overmaat aan water de lucht verdringt.
- planten grotendeels uit water bestaan. Het bevindt zich in de cellen. Dit vocht komt slechts na enkele dagen composteren vrij. De bacteriën openen de cellen met hun enzymen. De aanvankelijk nog stevige bladeren en stengels worden dan slap.
- groen materiaal meestal veel voedingselementen bevat en het de ontwikkeling van de micro-organismen en van warmte stimuleert. Door de temperatuurstijging verdampt vocht. In kleine composteersystemen zoals vaten met veel keukenafval, zal dit de aanwezigheid van te veel vocht compenseren. Bij een compostbak waarin vooral tuinafval wordt verwerkt, kan dit tot uitdroging leiden.
- eens je compost aan het werk is en het materiaal half verteerd, je door middel van de vuisttest de vochtigheid en de structuur ervan kan bepalen.
- een compostvat standaard over een deksel beschikt. Bij het "bouwen" van een geschakelde compostbak met drie compartimenten wordt er doorgaans wel aan de wanden maar meestal niet aan een dak gedacht. Bij de eerste bak is een dak ook niet echt nodig. Bij de tweede is het wel wenselijk in zeer natte periodes. Voor de derde bak is een dak een must.

Opgelet: leg nooit een plaat of plastic rechtstreeks op de compost. Het verdampende vocht uit het midden van de compost condenseert tegen dit oppervlak en wordt opnieuw opgenomen, maar enkel door de bovenste laag compost.

Kruimelige compost met een laag vochtgehalte is licht en laat zich gemakkelijker verdelen tussen de planten.

De vuisttest

Het vochtgehalte van composterend materiaal kan je eenvoudig bepalen met de vuist- of knijptest. Let wel: het heeft geen zin deze test toe te passen op verse keuken- en tuinresten. Hoe ga je te werk? Neem een hoeveelheid compost in je hand en pers het samen in je vuist. Knijp stevig. Er kunnen nu drie zaken gebeuren.

1. Tijdens het samenpersen knijp je de massa tussen je vingers naar buiten. Het materiaal is dan duidelijk te nat. Maar vooral, er zit te weinig structuurmateriaal tussen. Bruin materiaal toevoegen is de boodschap.

2. Tijdens het samenpersen zie je geen of hooguit een paar waterdruppels tussen je vingers verschijnen. Met een beetje ervaring en begrip van het composteringsproces zal je leren hoeveel druppels dat best zijn. Om je een idee te geven:

- *Je ziet geen vocht verschijnen: de compost is eerder droog. Geen probleem bij (bijna) verteerde compost, anders zal je waarschijnlijk water moeten toevoegen.*
- *Je ziet enkele druppels verschijnen: je compost is vrij vochtig. Als je nog moet omzetten en een temperatuursstijging verwacht, is er geen probleem.*
- *Je kan meer dan een paar druppels water uit je compost persen: je compost is behoorlijk nat. Extra bruin materiaal, een extra omzetbeurt en áfdekken zijn de boodschap.*

Wanneer je je vuist opent, blijft de compost in een samengeperst bal op je hand liggen maar je kan die gemakkelijk in enkele kleinere stukken verbrokkelen. In dit geval is ook de structuur van je compost in orde.

3. Tijdens het persen zie je geen druppel vocht verschijnen en wanneer je je hand opent, volstaat een lichte druk op de compost om deze volledig te laten openvallen. Je compost is te droog. Voeg water toe of – bij het begin van het verteringsproces - extra groen materiaal. Gaat het om afgewerkte gebruiksklare compost, dan mag die best droog zijn.

1. Knijp de compost stevig samen in de vuist. Je kan er amper een paar druppeltjes water uit persen. De compost komt evenwel niet tussen je vingers gekropen.
2. Open je hand. De compost blijft samengeperst.
3. Door er zachtjes in te duwen kan je de kluit compost verbrokkelen. Je mag besluiten dat het vochtgehalte en de structuur van je compost in orde zijn.

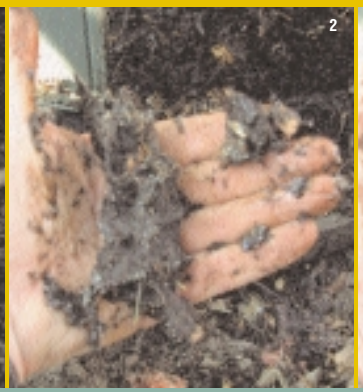

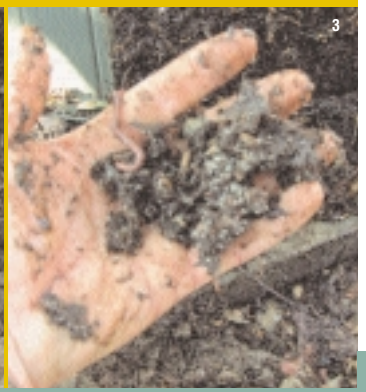

Lucht

Compost waar geen lucht bij kan, verstikt. Composteren is bij uitstek een aëroob proces. Zuurstof is absoluut noodzakelijk. Kan er geen zuurstof binnendringen in het composterend materiaal, dan schakelen de (overlevende) organismen over op andere (onvolledige) afbraakprocessen. Het resultaat: stank. Hieruit kan je meteen de vaste regel afleiden dat bij composteren stank gelijk staat aan te weinig lucht en te veel water. De oplossing bestaat er dus in extra bruin materiaal toe te voegen, zo snel mogelijk om te zetten en de beluchtingsstok vaker te gebruiken (bij het vat).

Warmte

Je merkt snel als je het de compostorganismen naar de zin hebt gemaakt:

- het compostvolume zakt zienderogen;
- er treedt geen stank of onaangename geur op;
- de temperatuur in de compost stijgt. Hoeveel? Zeker een paar graden. Zelfs in ‘koude’ compost is het vijf tot tien graden warmer dan buiten. Maar is het materiaal vers, de buitentemperatuur niet té laag, het volume compost niet te klein en zijn de beluchting en vochtigheid optimaal, dan kan de temperatuur in de compost meerdere tientallen graden stijgen tot zelfs 50°C en meer. De wormen overleven deze hoge temperaturen niet. Ze vluchten naar koelere oorden of gaan dood en worden mee verteerd. Later, wanneer de temperatuur opnieuw daalt, komen de wormen terug en vinden het lekkere, zachte, voorverteerde voedsel waar ze zo van houden.

MICRO-ORGANISMEN EN KLEINE ONGEWERVELDEN

Composteren is een natuurlijk en levendig proces. De echte composteerders zijn de micro-organismen en de kleine ongewervelden. Samen werken ze aan de afbraak van de plantaardige en dierlijke resten die ze aangeboden krijgen. Hun samenwerking verloopt bijzonder complex. Hoe beter je ze begrijpt, hoe beter je ze kan sturen. Hieronder volgt een korte opsomming van de belangrijkste medewerkers.

Alle compostorganismen leven ‘van nature’ in de strooisellaag van onze (bos-) bodems, tussen afgevallen bladeren, houtresten,... De luchtige compost is voor hen een ideale plek om zich in te ontwikkelen.

Schimmels zijn als geen ander in staat om houtachtig materiaal te verteren. Deze afbraakschimmels of saprofyten zijn voor de plantenwortels volledig onschadelijk.

Micro-organismen: bacteriën, schimmels, eencelligen,…

De belangrijkste afbraakorganismen, zowel in de bodem als in de compost, zijn de micro-organismen. Ze zijn zo klein dat je ze niet met het blote oog kan waarnemen. Micro-organismen zijn niet in staat om voedseldeeltjes in zich op te nemen. Ze verteren hun voedsel uitwendig met de enzymen die ze uitscheiden. Ze maken de afvalstoffen zacht – rot, vermolmd… – en de voedingsstoffen opneembaar. Ook de grotere afbraakorganismen varen hier wel bij. Ze kunnen zich makkelijker voeden met het vóórverteerde materiaal. De massa's snel aangroeiende bacteriën en schimmels zijn ook een favoriete voedselbron voor wormen, springstaarten en andere kleine ongewervelden.

Anderzijds is het voor de micro-organismen een goede zaak dat mijten, miljoenpoten en andere knabbelaars met hun stevige monddelen het afval in kleine stukjes snipperen. Zo krijgen ze er zelf beter toegang toe.

Zowel bacteriën als schimmels hebben heel wat vocht nodig om optimaal te kunnen werken. In tegenstelling tot de hierna vernoemde kleine ongewervelden zijn (bepaalde) micro-organismen erg goed bestand tegen hoge temperaturen. Het zijn trouwens de bacteriën en schimmels die door hun intense activiteit de temperatuur in de compost zo hoog doen oplopen.

1. Een rode en een oranje gestreepte compostworm van de soort *Eisenia fetida* broederlijk naast elkaar. Hun kleur maakt voor de compostering helemaal niets uit. Heeft hij een gestreept jasje aan, dan wordt hij ook wel tijgerworm genoemd. Verwar de compostworm niet met de regen- of dauwworm. Dat is de veel steviger bruingrijze worm die gangen graaft in de bodem. Regenwormen houden niet van zuivere compost. Als je ze erin brengt, zoeken ze onmiddellijk de kortste weg naar buiten.
2. In de meeste compostvaten en –bakken komen compostwormen voor zonder dat ze er door de eigenaar ooit werden ingebracht. Is dat bij jou niet het geval? Ga dan wat compost met wormen bij een plaatselijke compostmeester halen.
3. Springstaarten zijn ongeveer 2 millimeter lang.
4. Moeilijker waar te nemen dan de witte springstaarten, zijn deze kleine ronde rood-bruine mijten. Ze knabbelen hun voedsel in kleine stukjes en maken het beter toegankelijk voor de micro-organismen.
5. Pissebedden
6. Miljoenpoot
7. De meest gekende duizendpoot is de steenloper. Hij is 2,5 tot 5 cm lang en telt 15 paar poten. Dit is een jong exemplaar.
8. De gele tuinduizendpoot is gelig van kleur, lang en smal (± 4 cm) en heeft een zeer groot aantal poten. Hij leeft in diepere grondlagen dan de steenloper. Zijn menu bestaat o.a. uit regenwormen. Hij gebruikt tevens hun gangen om zich diep in de grond te begeven.

Compostwormen

Van alle compostorganismen springen de **wormen** zeker het meest in het oog. Vele composteerders ‘meten’ zelfs de kwaliteit van hun compost aan het aantal wormen dat ze erin terugvinden. Als liefhebbers van vochtig en voedselrijk materiaal leven en vermenigvuldigen ze zich immers precies onder die omstandigheden die ook voor de meeste andere afbraakorganismen ideaal zijn. Daarenboven hebben hun uitwerpselen precies die structuur die past bij het beeld van goed verteerde compost: donker en kruimelig.

De kleine rode – soms oranje gestreepte – compostworm *(Eisenia fetida)* komt van nature voor in de strooisellaag van onze bossen, parken en tuinen. Maar hij heeft zich uitstekend aangepast aan het leven in de composthoop. Dit in tegenstelling tot de dauw- of regenworm *(Lumbricus terrestris)* die als diepgraver zelden of nooit in de composthoop voorkomt. Het heeft dan ook geen zin om regenwormen uit de grond te halen en in het compostvat te brengen. Ze duiken zo snel mogelijk terug de bodem in waar ze een uiterst belangrijke rol spelen bij het beluchten en draineren. Ze verbeteren ook de bodemstructuur.

Springstaarten

Deze kleine, primitieve insecten zijn meestal wit en hebben zes poten en korte voelsprieten. Ze voeden zich met afgestorven plantaardig en dierlijk materiaal. Ze spelen een belangrijke rol in de afbraak van het organisch materiaal en in de voedselkringloop door het ‘begrazen’ van schimmels en hun sporen. Schimmels zijn in staat om voedingsstoffen te onttrekken aan moeilijk afbreekbare materialen zoals hout. Door zich met de schimmels te voeden, brengen de springstaarten de voedingsstoffen via hun uitwerpselen in de compost.

Mijten

Deze spinachtigen hebben een lengte van 0,1 tot 3 mm en acht poten. Ze vermalen rottende bladeren, hout, schimmels en algen. Roofmijten eten andere mijten en springstaarten.

Pissebedden

Dit zijn de enige op het land levende kreeftachtigen. Hun blauwgrijze of zwartbruine lichaam is 1 tot 2 cm lang. Ze ademen via sterk vertakte adembuisjes die uitmonden in een soort kieuwen die als witte vlekjes herkenbaar zijn tussen het laatste paar poten. De kieuwen en de ingeademde lucht moeten steeds vochtig zijn. Geen toeval dus dat we pissebedden terugvinden op vochtige plaatsen: onder stenen, tussen bladeren,... en dat ze vooral 's nacht tevoorschijn komen. In de compost treffen we pissebedden eigenaardig genoeg meestal aan in de drogere buitenkant. De pissebedden kunnen zich met hun log pantser immers moeilijk als een worm binnenin de vochtige compost wringen. Afhankelijk van het milieu waarin de dieren leven, voeden ze zich met rottende planten, resten van dode dieren of ander organisch materiaal zoals hout.

Miljoenpoten

Deze afvaleters hebben een gesegmenteerd lichaam. De segmenten zitten dichter opeen dan bij de duizendpoot en bevatten elk twee paar poten. De miljoenpoot kan zich als een worm in de bodem graven. De vele kleine pootjes onderaan het lichaam helpen bij het wegwerken van de grond.
De meest voorkomende miljoenpoot in onze bodems en compost is de zogenaamde witpoot: wormrond en ongeveer 3 cm lang. We vinden hem in de bodem vaak opgerold in een spiraal met de kop naar binnen.

Duizendpoten

Deze uitgesproken jagers bewegen zich snel en kronkelend doorheen de bovenste centimeters van de bodem, tussen de afgevallen bladeren en andere afgestorven plantendelen in de strooisellaag. Hun afgeplat lichaam komt hen daarbij goed van pas. Het laat hen toe weg te kruipen of achter een prooi aan te gaan onder een steen of een stuk loszittende schors. De duizendpoten vervullen als rovers een belangrijke functie in de voedselketen van bodem en compost. Door andere afbraakorganismen te verorberen brengen ze de voedingsstoffen via hun uitwerpselen opnieuw in omloop.

WAT IS WEL EN WAT IS NIET COMPOSTEERBAAR?

Wel composteerbaar

Schillen van citrusvruchten en ander fruit

Net zoals alle fruitresten zijn ook schillen van sinaasappels of uitgeperste citroenen perfect composteerbaar. Snij ze in stukken om de vertering te versnellen. Laat je niets wijsmaken over ‘te zuur’. De afbraakorganismen weten wel beter. Vergeet echter niet om bij dit uitgesproken ‘groene’ materiaal telkens structuurmateriaal toe te voegen.

Aardappelschillen en andere groenteresten

Onder de groenteresten zijn het de aardappelschillen die wel eens voor twijfel zorgen. Voeg ze gerust toe aan de compost en meng er structuurmateriaal bij.

Eierschalen

Gekneusde eierschalen vergaan sneller. Ongekneusd zorgen ze voor luchtzakjes maar je vindt later meer restjes terug.

Doppen van noten

Bij kokosnoten gaat de vertering uiterst langzaam. Van okkernoten vind je na enkele maanden nog wel iets terug. Doppen van hazelnoten, arachide- en pistachenoten verteren probleemloos.

Keukenrolpapier

Papier en karton bestaan uit cellulose en zijn vervaardigd uit hout. In kleine hoeveelheden verteert het probleemloos. Gebruik je compostbak echter niet als alternatief voor de inzameling van oud papier.

Herken de composteerbare materialen die hier zijn uitgestald.

Etensresten en brood

Beperk je tot kleine hoeveelheden. Wat tafelresten - bijvoorbeeld enkele frietjes en wat appelmoes - toegevoegd aan een vat dat goed werkt en dat voldoende structuurmateriaal ontvangt, kan echt geen kwaad.

Verwelkte snijbloemen

De stengels snij je best in stukken. Ze brengen lucht in de compost. Ook afgestorven potplanten mogen erbij. Trek de kluit eerst zo veel mogelijk los.

Haagscheersel

Het knipsel van alle mogelijke haagplanten, ook taxus, is zowat het beste wat je compost kan overkomen. Haagscheersel heeft zowel groene als bruine kwaliteiten. De houterige stengel zorgt voor beluchting, de fijnste twijgen, blaadjes en schors zijn rijk aan voedingselementen. Heb je veel haagscheersel in één keer te composteren, bevochtig het dan ruim. Anders droogt het door de intense compostering volledig uit.

Grasmaaisel

Grasmaaisel is groen materiaal bij uitstek en je hebt er meestal vrij veel van in een keer. Voeg het toe in dunne lagen of meng het met structuurmateriaal vooraleer je het in je vat of bak gooit. Gras kan de compostering zo fel aanwakkeren dat er broei ontstaat: hevige opwarming gevolgd door uitdrogen. Hou je compost in de gaten, voeg zonodig water toe, hou de luchtigheid onder controle en zet tijdig om. Zo zullen je bergen gras volledig verteren en opgaan in het niets.

Versnipperd snoeihout

Versnipperde takken zijn een uitstekend basismateriaal voor je compost. Het hout brengt lucht in de compost en de bladeren en schors zitten vol voedingselementen.

Plantenresten uit moes- en siertuin

Alle teeltresten uit de tuin kunnen worden gecomposteerd. Om de overbrenging van plantenziekten via de compost te vermijden kan je maar beter alle regels goed opvolgen. Met het omzetten van de compost en de daarmee gepaard gaande temperatuurstijging beperk je het risico aanzienlijk. Vrees je toch voor overbrenging van ziekten, breng de betreffende teeltresten dan naar het containerpark. Ze zelf in de tuin verbranden is wettelijk verboden en erg milieubelastend door dioxine-uitstoot.

Onkruid

Hetzelfde geldt voor onkruid dat in zaad staat. Hun stengels en bladeren zijn uitstekend compostmateriaal. Verwijder zo goed mogelijk de aarde tussen de wortels.

Stro en hooi

Stro is meer nog dan hooi een bruin materiaal bij uitstek. In de landbouw wordt het al vele eeuwen als structuurmateriaal tussen mest gemengd.

Herfstbladeren en dennennaalden

De meeste herfstbladeren verteren moeiteloos. Wat je niet als mulchmateriaal (bodembedekking) kwijt kan tus-

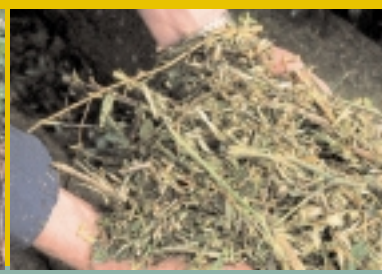

sen bomen en struiken, kan je verwerken tot compost. Je kan ze ook opsparen in een afzonderlijke bak of mand om ze later te vermengen met groen materiaal zoals keukenafval en grasmaaisel. Vooral dennennaalden en moeilijk afbreekbare bladeren zoals notelaar, (Amerikaanse) eik, beuk, tamme kastanje,… komen hiervoor in aanmerking.

Mest van planteneters

Heb je een hamster of een cavia in huis of enkele (dwerg)konijnen, kippen of zelfs schapen in de tuin lopen? Hun mest zal voor je tuin veel interessanter zijn ná compostering.

Zaagmeel en houtkrullen

Zaagmeel moet je goed mengen met het ander materiaal, het heeft vaak de neiging om samen te koeken. Gebruik het steeds in kleine hoeveelheden. Houtkrullen of schavelingen zijn veel luchtiger en kunnen als bruin materiaal worden gebruikt. Gebruik geen schavelingen van behandeld hout en wees zuinig met houtkrullen van tropisch hout.

Theebladeren en –zakjes

Koffiedik met (papier)filter

In snijbloemen en (tropische) groente- en fruitsoorten kunnen schadelijke stoffen voorkomen. Zowel op de schil als in de weefsels van de plant. Je compostorganismen breken een groot deel van deze stoffen af. Wil je ze volledig vermijden, koop dan onbehandelde producten.

Niet of moeilijk composteerbaar

Timmerhout en grof ongesnipperd snoeihout

Dit afval verteert veel te langzaam. Als je grof snoeihout onderaan een compostvat of –bak gebruikt, zoals vaak wordt aangeraden, zal dit je tijdens het omzetten alleen maar hinderen.

Beenderen en dierlijk afval

Ze kunnen heel erg stinken en ongedierte aantrekken.

Aarde en zand

Aarde en zand bestaan uit inert materiaal en verteren niet. Schud alle grond zorgvuldig van de wortels van onkruid en andere planten voor je ze bij de compost gooit. In grote hoeveelheden remt grond - klei, leem of zand - het composteringsproces af. Zelfs een klein beetje aarde of zand vermindert de kwaliteit van de compost.

Saus, vet en olie

Deze viscose materialen leggen een "beschermende" laag rond het afval. Ze vertragen het composteringsproces.

Uitwerpselen van honden en katten

Deze uitwerpselen hebben heel andere kenmerken dan die van planteneters. Ze laten zich minder goed mengen met het ander afval en ze veroorzaken geurhinder. Ze trekken ongedierte aan en leveren een gevaar op voor ziektes (vb. toxoplasmose).

Kattenbakvulling

Wegwerpluiers

Stof uit de stofzuiger

As van de open haard

Houtskool

Kunststof

Metaal en blik

Te dikke of te lange materialen kan je maar beter verkleinen. Dan kan je ze nadien gemakkelijker vermengen en wordt de oppervlakte vergroot waarop de afbraak-organismen werken.

Voor het versnipperen van snoeihout is een hakselaar het meest aangewezen. Gaat het maar over een paar takjes, dan kan het ook gewoon met een snoeischaar.

Resten van pompoen, overjarige aardappelen,... kan je met een spade te lijf gaan.

Mag het iets meer zijn?

Composteren is een proces dat wíl gebeuren. De micro-organismen en hun sporen, aanwezig in de lucht en op het afval, wachten het geschikte ogenblik af om met de vertering van het organisch materiaal te beginnen. Een verhoogde vochtigheid en voldoende zuurstof zijn al genoeg om ze aan het werk te zetten.

Wie voor het eerst gaat composteren en ongeduldig is, kan bij een buur of een compostmeester in de gemeente een emmertje halfverteerde en naar bosgrond geurende compost halen. Daar zit gegarandeerd alles in wat je nodig hebt: micro-organismen, wormen, springstaarten enz. Meng het bij je eigen halfverteerde compost nadat de temperatuur gezakt is. Anders bestaat het gevaar dat de wormen meteen sterven.

Andere preparaten, starters en versnellers zijn totaal overbodig.

Er bestaat een groot misverstand over het toevoegen van kalk bij compost. In tegenstelling tot wat vaak gedacht wordt, heeft compost - zelfs wanneer die te nat wordt en gaat stinken - niet de neiging om te verzuren. Integendeel, de pH (of zuurgraad) stijgt en de compost wordt basisch. De onaangename geur van verstikte compost is niet 'zuur'. Het is in ons taalgebruik de gewoonte om onaangename dingen 'zuur' te noemen. Stinkende compost is niet zuur maar basisch! Kalk toevoegen is dus zinloos.

MAAK DE JUISTE KEUZE: COMPOSTVAT, BAK OF HOOP?

De grootte van je tuin bepaalt of je kiest voor een compostvat, een compostbak of een composthoop. Heb je een eigen tuin? Dan komt een wormenbak niet in aanmerking. Daarvoor is het systeem te klein. Wie geen tuin heeft, vindt meer informatie over het verwerken van keukenafval in de wormenbak in de brochure ‘Composteren in een wormenbak’.

Heb je een kleine tuin, tot 200 à 400 m^2, dan gebruik je best een compostvat. Je kan er het weinige tuinafval dat je hebt samen met het keukenafval in verwerken. Veel hangt af van hoe je tuin is ingericht, de oppervlakte van je gazon, het gebruik van herfstbladeren en versnipperde takken als mulchmateriaal enz.
Is je tuin groter dan een paar honderd vierkante meter en zijn beplanting en beheer van die aard dat er heel wat tuinafval vrijkomt, dan kan je beter overstappen naar een reeks compostbakken. Bestaat je tuinafval enkel uit grasmaaisel, dan zal geen enkel systeem – hoe groot ook – je voldoening kunnen geven. In de brochure ‘Waarheen met je grasmaaisel?’ vind je suggesties om de hoeveelheid grasmaaisel in je tuin te beperken.

Beschik je over een grote moestuin en heb je behoefte aan veel compost dan kan je jaarlijks een composthoop opzetten.

Composteren in een vat

Het compostvat is het systeem bij uitstek voor een kleine tuin. Voor het weinige tuinafval en een dagelijkse portie groente- en fruitresten biedt het vat de goede verteringsomstandigheden. Je moet wel met enkele spelregels rekening houden.

De delen van het compostvat

Een compostvat bestaat uit 5 delen. De bodemplaat, de romp, het controleluik en het deksel zijn van plastic, het vijfde element is de metalen beluchtingsstok. De geprofileerde en geperforeerde **bodemplaat** geeft de bodemorganismen toegang tot het vat, laat overtollig vocht weg druppelen en verzekert het binnenstromen van zuurstofrijke lucht.

De **romp** of de mantel van het vat is luchtdicht. Dit voorkomt het uitdrogen en afkoelen van de compost. Als de zon schijnt, bevordert de donkergroene of zwarte kleur de warmteontwikkeling.
De controleopening onderaan wordt afgesloten door een **controleluik** of -schuif. Hierdoor zal je slechts af en toe een kleine hoeveelheid verteerde compost kunnen oogsten. Zoals de naam het aangeeft, laat het luik vooral toe om onderaan - waar zich de meest verteerde compost bevindt - te controleren of er al geoogst kan worden.
Een belangrijke bescherming voor de compost is het **deksel**. Het is zo gebouwd dat het regen en wind buiten houdt terwijl de "gebruikte" lucht toch vrij uit het vat kan ontsnappen.

De plaats van het vat in de tuin

De plaats waar je het compostvat opzet, beïnvloedt de werking ervan. Let op vier zaken:

- kies geen verhard oppervlak – terras – maar een plek met losse grond;
- geef de voorkeur aan een plaats waar minstens een paar uur per dag de zon schijnt. Een ganse dag volle zon is van het goede te veel. Beschut het vat ook tegen gure wind;
- naast de keukendeur is niet wenselijk, te ver evenmin. Bedenk dat je dagelijks naar het compostvat zal moeten met je keukenafval;
- geef je vat voldoende ruimte. Of beter, geef jezelf de ruimte om het leeg te maken en om te zetten. Zorg dat je er vooral vooraan goed bij kan.

Van start

Een compostvat opstarten doe je volgens een vast schema. Iedere stap heeft zijn belang en helpt je om later problemen te voorkomen.

Plaats de bodemplaat niet rechtstreeks op de aarde. Onder het gewicht van de inhoud van het vat en door de werking van het bodemleven dat zeer intens wordt rond en onder de bodemplaat, zakt deze anders in de grond. Wanneer de openingen in de bodemplaat en in de rand verstoppen, kan er geen lucht meer in het vat en is het composteringsproces gedoemd te mislukken. Breng daarom onder de bodemplaat een vloertje van platte stenen aan, enkele centimeters van elkaar. Betonnen trottoirtegels van 30 x 30 cm, 4 à 5 cm hoog, zijn ideaal. Vergeet vooral niet het midden van de bodemplaat te ondersteunen. Via de spleten tussen de stenen en de gaten in de bodemplaat, trekt de lucht in het vat. Langs de rand van de stenen kruipen de bodemorganismen probleemloos naar boven en sijpelt het (weinige) overtollige lekvocht langzaam in de grond. Enkele stevige houten balkjes of een transportpalet onder het vat voldoen ook uitstekend, maar wanneer ze na een paar jaar zijn weggerot, moet je ze vervangen.

Plaats de romp precies in de daartoe voorziene gleuf van de bodemplaat. Let op dat de romp er tijdens het vullen niet uitschiet. Eens het vat gevuld, krijg je het anders nooit meer op zijn plaats. Maak bij het omzetten van het vat de sleuf telkens volledig proper.

Breng onderaan een 5 à 10 cm dikke laag structuurmateriaal in het vat. Geef de voorkeur aan houtsnippers, fijne takjes, dorre stengels van vaste planten of een ander stevig materiaal. Dat verzekert de eerste maanden een vlotte luchtinstroom. Indien je het vat onmiddellijk zou vullen met gras of keukenafval, zitten de openingen in de bodemplaat meteen verstopt en is een goede compostering niet meer mogelijk.

Voor dagelijks gebruik

Hou een voorraad bruin materiaal bij de hand: een zak houtsnippers of dorre bladeren, stro of dennennaalden… Telkens je groen materiaal in het vat brengt – in het bijzonder keukenafval en (kleine hoeveelheden) gras – voeg je er een gelijk volume bruin materiaal bij. Vooral in de winter, wanneer je bijna uitsluitend keukenafval in je vat brengt, doe je er goed aan om telkens wat structuurmateriaal toe te voegen. Het voorkomt dat in de lente, wanneer het verteringsproces op gang komt, anaërobe omstandigheden en onaangename geuren de overhand nemen.

Gebruik één of twee keer per week de beluchtingsstok. Steek hem zo diep mogelijk recht naar beneden in de compost, draai hem een kwartslag en trek hem er terug uit. Herhaal dit op verschillende plaatsen.
De beluchtingsstok is geen roerstok. Tracht niet het materiaal er mee te vermengen. De beluchtingsstok dient om schouwen te trekken doorheen het materiaal en de luchtcirculatie te verbeteren binnen het materiaal. Onvermijdelijk zal je uit het diepste van het vat wat compost ophalen. Vermoedelijk zelfs wat wormen. Ze geven je de zekerheid dat je goed bezig bent en enten het verse materiaal met allerlei broodnodige composteringsorganismen. Haal je eerder plakkerig en stinkend materiaal naar boven dan hou je de zaak best in het oog en voeg je meer structuurmateriaal toe.

Als je niet regelmatig structuurmateriaal in je compostvat brengt, heeft beluchten geen zin. Wordt je compost een natte brij, dan kan zelfs dagelijks beluchten daar niets aan veranderen. Het materiaal zakt telkens weer als een pudding in mekaar.

Wie enkel keukenafval en kleine hoeveelheden tuinafval in zijn compostvat verwerkt, zal wekelijks enkel hoeven te beluchten. Bij velen raakt het vat immers nooit meer dan half gevuld. Het lijkt wel bodemloos. Met zo weinig tuinafval ben je wellicht geen fanatieke tuinier en je behoefte aan compost is dus beperkt. Je zal ook niet meer dan een paar emmers compost per jaar oogsten. Het is onvoorstelbaar hoe die tientallen emmertjes keuken- en tuinresten omgezet zijn tot amper een paar liter compost.

Voor de intensieve gebruiker: zet geregeld om

Misschien staat je vat in een kleine, volle tuin waar je tijdens het weekend vaak in bezig bent. Je houdt telkens een paar emmertjes afval voor je vat over. Regelmatig gevoed en goed geïsoleerd door de grotere massa, zullen bacteriën, schimmels en wormen een tandje bijsteken. De vertering verloopt vlot. Toch komt er na enkele maanden een punt waarop er niets meer bijkan. Je vat is vol. Laat je niet meteen verleiden tot de aankoop van een tweede vat. Het resultaat zou zijn dat je na enkele weken of maanden met twee halfvolle vaten zit. Het een stilaan zakkend, het andere elke week iets voller. En een half vat werkt maar half zo goed als een vol! Is je vat vol, neem het dan bij de horens en zet het om. De eerste maal dat je zoiets doet, zal je de volledige inhoud door mekaar moeten mengen en alles opnieuw in het vat gooien. Veel oogsten zal je nog niet doen. Later haal je er telkens onderaan een laag verteerde compost uit: het materiaal dat je de vorige keer omzette.

Hoe ga je te werk?

- *Schud even aan de romp van het vat zodat hij los komt van de inhoud.*
- *Trek het conische vat moeiteloos over de compost naar omhoog en zet het opzij. Ben je eerder klein van gestalte, dan kan je je even laten helpen, maar moeilijk of zwaar is het niet.*
- *Wees niet bang dat de inhoud uit elkaar valt. Alles zal mooi rechtop blijven staan.*
- *Observeer de verschillende lagen. Bemerk hoe het krioelt van wormen en andere organismen in de laag halfverteerde compost.*
- *Schep met een riek laag per laag - eerst het verse afval, vervolgens het halfverteerde materiaal - weg en leg het naast het vat. Staat je vat naast het gazon, leg daar dan eerst een plastic zeil op.*
- *Gebruik je je vat al meerdere jaren of heb je het enkele maanden voordien al eens omgezet, dan zal de onderste laag bestaan uit verteerde compost. Leg deze opzij onder een afdak. Laat de wind vrij spel, maar beschut de compost tegen de regen. Zo rijpt de compost na en droogt hij verder. Daarna kan je hem in de tuin gebruiken.*
- *Reinig de bodemplaat. Maak de gaatjes en de groef vrij.*
- *Herschik zonodig de ondersteunende stenen.*
- *Herbegin de opbouw: bodemplaat, vat erop, 10 cm grof structuurmateriaal.*
- *Meng het verse en halfverteerde materiaal dat je net uit het vat haalde stevig onder elkaar. Je kan gerust nog extra verse keuken- en tuinresten toevoegen.*
- *Voer op verschillende plaatsen in het materiaal de knijptest uit. Voeg droog materiaal toe als de inhoud te nat is. Te droog materiaal besprenkel je met water.*
- *Vul het vat opnieuw. Begin weer met een laag snippers of grof snoeihout op de bodem. Ongetwijfeld zal je door het beluchten en toevoegen van materiaal meer volume hebben dan de inhoud van het vat. Niet getreurd, als gevolg van het beluchten en mengen heb je het afbraakproces zodanig versneld dat na enkele dagen het volume in het vat zoveel is gezakt dat er opnieuw heel wat bijkan.*
- *Ga enkele dagen na het omzetten eens een kijkje nemen. Je zal zien dat het volume al aanzienlijk is verminderd én dat de temperatuur behoorlijk is gestegen. Misschien zelfs zo hoog dat je er je hand niet kan inhouden.*
- *Over enkele maanden is dit de compost die je bij de volgende omzetting zal oogsten. Ondertussen zal er weer een behoorlijk pak halfverteerd en vers materiaal op liggen.*
- *Uit een goed werkend vat dat intensief wordt gebruikt en bijgevuld, kan je op die manier tot driemaal per jaar - in het voorjaar, de zomer en het najaar - compost oogsten.*

Het verwijderen van de romp van het compostvat en het omzetten van de compost is kinderspel.

Enkele maanden na de grondige omzetbeurt vind je onderaan via het controleluik het resultaat: kruimelige compost nog vol leven en wat resten van langzamer verterend materiaal zoals onverbrijzelde eierschalen of perzikpitten.

Aandacht, aandacht

Er zijn twee zaken waar compostvaten vaak last van hebben: geurhinder en fruitvliegjes. Stank is bij composteren steeds het gevolg van zuurstofgebrek en dat kan je perfect voorkomen. Bij normaal gebruik van het vat met toevoeging van voldoende bruin materiaal en met regelmatig beluchten zal je nooit last hebben van stank.

Fruitvliegjes zijn vaak moeilijker te vermijden maar gemakkelijk onder controle te houden. Regelmatig beluchten en afdekken met een laagje grasmaaisel of verteerde compost – eventueel met een stuk katoen – is meestal afdoende. Gebruik zeker geen insecticiden. Je zou er ook de andere compostorganismen te zeer mee schaden.

Composteren in een bak

Is je tuin meer dan een paar honderd vierkante meter groot of is de hoeveelheid afval die je regelmatig in je tuin verzamelt te veel voor het compostvat, kies dan voor een compostbak. Of beter: voor compostbakken. Je zal er inderdaad minstens twee nodig hebben. Zo kan je de compost een keer omzetten. Nog beter is een reeks van drie. Twee keer omzetten levert immers compost op van nog hogere kwaliteit.

Hoe groot maak je de bakken en uit welk materiaal?

Om precies te weten hoe groot je de compostbakken moet maken, zou je een vrij goed idee moeten hebben van de hoeveelheid keuken- en vooral tuinafval die je jaarlijks verzamelt. Hou er rekening mee dat dit volume erg slinkt in de loop van het composteringproces.

Met drie bakken van 1 x 1 m grondoppervlak kom je al heel ver. Beperk ook de hoogte tot 1 m. Het totale volume van de drie bakken bedraagt dan 3 m^3. Grotere bakken zijn niet erg praktisch en het omzetten wordt een fysiek lastig karwei.

Je kan de afmetingen van de bakken ook beperken. Bedenk wel dat een bak van 0,8 x 0,8 x 0,8 m slechts een volume heeft van een halve kubieke meter (500 liter).

Fraaie compostbakken uit hout

Een onverslijtbare compostbak uit gerecycleerd plastic

Ook betonnen platen komen in aanmerking om een compostbak te maken. Denk er wel aan dat bakken van meer dan een kubieke meter groot lastig zijn bij het omzetten.

Of je je compostbakken vervaardigt uit plastic elementen, uit betonnen platen of uit houten planken heeft weinig of geen invloed op het composteringsproces. Bakken in hout komen het meest voor. Iedere doe-het-zelver kan er gemakkelijk mee overweg. Ze integreren zich goed in de tuin, isoleren prima en vaak volstaat wat recyclagemateriaal om ze te construeren. Het grote minpunt van hout is dat het rot. Al moet dat niet overdreven worden. Een compostbak van stevig hout gaat gemakkelijk vijf jaar mee. Zelfs dan zal je hooguit enkele palen en de onderste planken moeten vervangen. Als je ze met een (milieuvriendelijk) houtbeschermingsmiddel behandelt, houden ze het nog een paar jaartjes extra uit. Vaak leveren afgedankte transportpaletten het basismateriaal. De kwaliteit ervan kan heel erg verschillen. Groot voordeel is dat ze gratis te verkrijgen zijn. Regelmatig vervangen vormt dan ook geen probleem.

De voorkant van deze compostbak is plank per plank uitschuifbaar. Erg handig.

Een dubbele compostbak met verwijderbare voorkant en een dak.

Let bij de constructie vooral op het volgende:

Maak de voorkant verwijderbaar. Het laat je toe om het composterende materiaal gemakkelijk uit de bakken te halen om het om te zetten. Omzetten is essentieel bij het composteren.

Gebruik brede planken. Laat smalle spleten. De (houten) planken isoleren de compost tegen afkoelen en uitdrogen. De spleten ertussen waarborgen de toegang van zuurstofrijke lucht in het materiaal. De breedte van die openingen hoeft niet meer dan 1 à 2 cm te bedragen. Als de spleten breder zijn dan 5 cm droogt de inhoud van de bak te gemakkelijk uit. Wie transportpaletten gebruikt, kan de soms grote opening tussen de planken beperken door er een extra plank tussen te nagelen.

Geef je bak een dak. (Half)rijpe compost slorpt gemakkelijk en veel water op. Bescherm daarom de compost in de laatste bak(ken) met een dak. Na de laatste omzetting en beschut tegen neerslag kan daaronder overtollig vocht uit de compost verdampen.

Plaats je compostbakken op een luchtige, droge en (half)beschaduwde plek in je tuin. Zet hem op de volle grond, nooit op een verharding. Compost die met zijn voeten in het water staat, zal niet goed werken. Ingraven (zelfs deels) is eveneens uit den boze.

Gun jezelf de nodige werkruimte om te zeven, materiaal aan- en compost af te voeren met de kruiwagen. Verstop je compostbakken niet op een onbereikbare plaats.

Composterend van bak naar bak

Bak 1

Reserveer je eerste bak voor de aanvoer van vers keuken- en tuinafval. Hoe beter de vermenging van groen en bruin materiaal, hoe beter de start van de compostering. Enkele dagen na iedere nieuwe toevoeging, is het volume alweer geslonken. Een optimale vermenging is in de praktijk niet altijd mogelijk. In de zomer heb je immers een overmaat aan gras, in de herfst te veel bladeren en bij het scheren van de hagen voer je de ene vracht scheersel na de andere aan.

Onvermijdelijk ontstaat in bak 1 dus een structuur van opeengepakte lagen waarbinnen de leefomstandigheden voor de afbraakorganismen allesbehalve optimaal zijn. Grijp je niet in dan zal het jaren duren vooraleer je hieruit (misschien) compost zal oogsten.

Drie bakken op een rij tijdens het oogsten en omzetten: van achter naar voor met vers materiaal, halfverteerde en rijpe compost. Ervoor: voldoende ruimte om te werken. De bakken zijn opgebouwd uit transportpaletten.

Wanneer je veel houtsnippers, stro, dorre stengels en ander bruin materiaal verwerkt, voeg dan tijdens het opzetten of omzetten extra water toe.

Deze demonstratiecompostbak laat duidelijk zien hoe bij het vullen onvermijdelijk een gelaagde structuur ontstaat. Omzetten en mengen zijn hier aangewezen.

Na enkele maanden aanvoer van keuken- en tuinafval raakt je eerste bak zo vol dat er echt niets meer bij kan.
Laat je er niet toe verleiden om dan maar de tweede bak te gaan vullen! Omzetten is de boodschap.

Bak 2

De tweede bak is gereserveerd voor het resultaat van de eerste omzetting. Met de riek trek je de inhoud van de eerste bak duchtig uiteen. Dat lukt het best als je de voorkant van de bak eerst hebt verwijderd. Krab alles los, vermeng en verlucht én werp het resultaat in de tweede bak.

Zelfs als je bij het vullen van de bak aandacht had voor een goede vermenging van bruin en groen materiaal, zal je merken dat het materiaal heel erg heterogeen is. De buitenkant is uitgedroogd door de wind, binnenin is misschien door broei een droge kern ontstaan en plaatselijk is het materiaal na een hevige regenbui misschien erg plakkerig geworden.
Deze eerste omzetting is daarom het moment bij uitstek om je compost te controleren en om bij te sturen. Voeg structuurmateriaal toe als de vuisttest uitwijst dat het te nat is, vernevel er water over in geval dat het te droog is.

Heb je het omzetten niet te lang uitgesteld en was de vertering nog niet echt ver gevorderd dan mag je je kort nadien verwachten aan een fikse opstoot van het composteringsproces. Je merkt het aan de opwarming van de compost. Een temperatuurstijging tot 50°C en meer is geen uitzondering. Mogelijks wordt het zo heet in je compost dat je je hand er niet kan in houden. Proficiat, je hebt de afbraakorganismen flink aan het werk gezet! Als je tijdens de eerste omzetting nog extra groen materiaal bijmengt, zal dat de temperatuur alleen maar ten goede komen.

Bak 3

Is omzetten de eerste keer vooral een kwestie van mengen, dan ligt de nadruk bij de omzetting naar de derde bak vooral op het verluchten. Het composteringsproces heeft ondertussen een hele weg afgelegd. Ook het structuurmateriaal is door de afbraakorganismen al aangevreten. De compost heeft zich "gezet" en een extra injectie van zuurstof is wenselijk. Voer de tweede omzetting uit, niet meer dan zes maanden (drie is nog beter) na de eerste en enkele maanden voor je de compost wil gebruiken.

Dek de derde bak zeker af. In deze laatste fase wordt je compost best een stuk droger. Het zijn vooral schimmels die voor de afwerking zullen zorgen. In tegenstelling tot de bacteriën uit de beginfase werken de schimmels beter in iets droger materiaal. Ook het afrijpen en de bijhorende nitrificatie - omzetting van ammonium naar nitraat - verloopt er vlotter. Drogere compost heeft een meer neutrale zuurgraad (pH) en krijgt zijn gegeerde kruimelstructuur en typische bosgrondgeur. Ook voor jezelf is een droog eindproduct een stuk gemakkelijker. Droge compost is lichter en laat zich beter opscheppen, zeven en uitspreiden over de bodem.

Een systeem van opeenvolgende bakken en omzettingen houdt in dat je de ene bak pas kan omzetten als de volgende leeg is. Zit er in bak 3 rijpe compost dan zal je die eerst moeten gebruiken voor je opnieuw kan omzetten. Het wordt soms wat schipperen en organiseren om compostgebruik, omzetten en ruimte creëren voor alweer nieuwe plantenresten op elkaar af te stemmen. Schakels sluiten is nu eenmaal een uitdaging die hoort bij het streven naar kringlopen in je tuin.

Omzetten is voor de tuinder-composteerder telkens weer een belangrijk moment. Door je noeste arbeid ontstaat een luchtig mengsel dat garant staat voor een goede verdere compostering. Op basis van de knijptest kan je beslissen om wat extra te bevochtigen. Je ontdekt talloze composteerorganismen en de omvormingsprocessen die ze veroorzaken. Het omzetten is de unieke gelegenheid om je compost vanbinnen te bekijken. Een open-bedrijven-dag in je persoonlijke compostfabriek. Waar zitten de droge plekken, welke materialen veroorzaken onaangename geurtjes, hoever is het groen materiaal al verteerd en waar houden de wormen zich vooral op?

Andere composteersystemen

Compostsilo's

Net zoals compostvaten zijn compostsilo's uit plastic gemaakt. Compostsilo's hebben een iets groter volume dan compostvaten en ze zijn verkrijgbaar in de handel. De luchttoevoer gebeurt via openingen in de zijwand. Een beluchtingsstok wordt meestal niet bijgeleverd. Om de luchttoevoer te verzekeren kan je de compostsilo op een palet plaatsen. Als je bij het gebruik van een compostsilo de basisprincipes van het composteren respecteert, zal het verteringsproces even goed verlopen als in een vat of een bak. De kwaliteit van het eindproduct zal aan je verwachtingen voldoen.

Draadconstructies

Een aantal merken bieden open draadconstructies aan als compostbak. Een goede verluchting is op het

eerste zicht een pluspunt. Bij het gebruik zal je echter snel merken dat de buitenste 10 - 15 cm van de compost uitdroogt. Het aanbrengen van een geperforeerde plasticfolie kan een oplossing bieden of je kan langs de windzijde een karton plaatsen. Tegen de tijd dat dit karton zelf verteerd is, is ook de compost aan omzetten toe.

De composthoop

De composthoop is de oudste manier van composteren. Het lijdt geen twijfel dat het composteren vele duizenden jaren geleden is ontstaan uit het inzicht dat planten beter groeiden op de plaats waar men afval op een hoop wierp. Wees echter niet zo "primitief" om al je afval zomaar losweg op een hoop te verzamelen en te wachten tot de geschiedenis zijn werk doet. Het eindresultaat zal lang op zich laten wachten en van bedenkelijke kwaliteit zijn. Het is precies de bedenkelijke kwaliteit van het product – compost kan je het eigenlijk niet noemen – uit deze mestputten, messings en ongecontroleerde hopen, die compost bij velen een slechte reputatie heeft bezorgd: vol onkruidzaad, stinkend, voedselarm, een lokmiddel voor ongedierte en noem maar op.

Draadconstructies zijn vooral geschikt om bruin materiaal in op te slaan: droge herfstbladeren, houtsnippers,... die je stelselmatig bij het grasmaaisel en keukenafval in je vat of bak mengt.

Niets van dat alles in een echte composthoop die je met evenveel zorg opzet en die je net als een compostvat of een compostbak gewetensvol opvolgt. De ‘compostpioniers’ die de voorbije decennia het composteren tot kunst én wetenschap hebben verheven, werkten allen met hopen. Ook de professionele composteerders die vandaag ons GFT- en groenafval verwerken tot hoogwaardige kwaliteitscompost doen dat op hopen.
Waarom dan niet steeds op hopen werken? Compostvaten en –bakken zijn er gekomen omdat een huisgezin wekelijks doorgaans niet meer dan een paar emmertjes of enkele kruiwagens keuken- en tuinafval verzamelt. Dat is te weinig materiaal om er een goedwerkende composthoop mee op te zetten. De kleine hoeveelheden zijn onvoldoende om in open lucht een temperatuurstijging te veroorzaken. Ze trekken ongedierte aan en de voedingsstoffen worden bij iedere regenbui verder uitgespoeld.

Het aanbod aan composteersystemen wordt steeds gevarieerder. Deze compostbak bestaat uit een antiworteldoek, gespannen tussen 4 palen. Lucht en water kunnen weliswaar doorheen het doek maar de kans op uitdrogen is miniem. Ideaal beschik je over twee of drie bakken.Wanneer de inhoud gekeerd moet worden, verwijder je het doek en zet je om naar de volgende bak. Nadien span je het doek opnieuw tussen de palen.

Deze kleine composthoop van twee kubieke meter versnipperd haagscheersel en ander fijn hout levert na 9 maand iets minder dan een kubieke meter aan eersteklas houtgewascompost op.

Een composthoop opzetten doe je beter in één keer. Je maakt hem voldoende groot zodat er warmteontwikkeling plaatsvindt. Je mengt de verschillende materialen zodanig met elkaar dat overal in de hoop een correcte vochtigheid en luchtigheid heersen. Je kiest voor een composthoop als je meerdere kubieke meter materiaal in één keer te verwerken hebt. Een massa herfstbladeren, een berg versnipperd snoeihout en enkele kruiwagens stalmest bijvoorbeeld zijn te veel voor je bakkensysteem. Je verwerkt alles tot een paar kubieke meter prima compost die goed van pas komt als je een grote groentetuin hebt.

Een composthoop zet je zo recht mogelijk op. Eventueel maak je gebruik van een paar tijdelijke zijwanden om een maximaal volume te plaatsen op een minimaal oppervlak. Je krijgt dan een trapeziumvormige doorsnede. Lengte en breedte van je hoop hebben weinig belang. Ze worden vooral bepaald door de beschikbare ruimte. Beperk je in de hoogte tot anderhalve meter. Gebruik je veel groen materiaal, hou het dan wat lager. Verwerk je veel bruin materiaal, dan kan je iets hoger gaan. Ook hier zal vooral de ervaring je leren wat in jouw geval de juiste maten en wachttijden zijn. Omdat je bij het opzetten van een composthoop meteen voor een goede vermenging zorgt van bruin en groen materiaal, zal omzetten niet zozeer nodig zijn om het verteringsproces te starten. Het zal je wel helpen bij het verluchten en om een homogeen eindproduct te bekomen. Een laag extra grof materiaal onderaan bevordert de luchtdoorstroming. Binnenin je hoop kan de temperatuur zo hoog oplopen dat het er te droog wordt, bij gebrek aan bescherming kan de buitenkant vooral langs de windzijde uitdrogen. Onderaan de hoop wordt de luchtdoorstroming bemoeilijkt door de druk en de bovenste 30 cm houden de regen vast van de voorbij weken en maanden. Omzetten loont dus. Doe het minstens een paar maand voor je de compost wil gebruiken. Zet je composthoop op een beschutte plaats zodat hij niet te lijden heeft van uitdrogende wind en hevige stortvlagen.

IN DE PROBLEMEN MET JE COMPOST?

Als je **compost stinkt,** heeft dat te maken met slechte beluchting. Enkel omzetten of beluchten met de beluchtingsstok zal vaak niet volstaan. Voer een paar zakken houtsnippers aan uit het containerpark, droge bladeren uit een park of een pak stro en vermeng het intens met het plakkerig en stinkend materiaal. Voeg voortaan, samen met keukenafval of gras, een portie van dit bruine materiaal toe.

Als je na maanden composteren vaststelt dat (binnenin) je vat of bak nog helemaal **geen vertering** heeft plaatsgevonden, dan is de kans groot dat de inhoud te droog is of te veel uit enkel bruin, voedselarm materiaal bestaat. Zet de compost om en doe de vuisttest. Meng er zonodig een flink pak vers grasmaaisel, keukenafval of mest onder en/of bevochtig.

Heb je de compostering goed onder controle en zet je geregeld om dan zal je geen last hebben van **ongedierte**. Ligt je tuin langs een gracht waar **ratten** wonen, dan zullen die door je compost uiteraard niet weggejaagd worden. Je (eerste) bak langs de binnenkant afspannen met een stevig fijnmazig draadwerk, zal veel problemen voorkomen. Het is vooral de ongecontroleerde ‘mestput’ die ongedierte aantrekt. Keukenafval dat in een vat of bak snel verteert, is voor ratten en muizen niet meer aantrekkelijk. In compost die vaak wordt omgezet, zullen ze geen nesten maken.

Panikeer niet als je een **mierennest** ontdekt in je compost. Het zijn net zoals in een bos echte opruimers die hun steentje bijdragen tot de compostering. Ze zoeken meestal de

droogste plaats op in de compost. Vaak is dat de verteerde compost. Zodra je die geoogst hebt en daarmee het nest definitief vernietigd is, is het probleem vanzelf opgelost.

Vliegen worden vooral aangetrokken door vlees en vis. Die kan je maar beter uit de compost weren. Voor heel wat composteerders vormen **fruitvliegjes** een behoorlijk probleem. Op zich zijn ze niet schadelijk. Hun kleine, onooglijke larven werken immers mee aan de afbraak van het organisch materiaal. Bij warm weer en wanneer je veel groente- en fruitresten composteert, kan hun aantal uitzonderlijk groot worden. Vooral als gebruiker van een compostvat kan je bij het openen ervan wel eens met een wolk fruitvliegjes geconfronteerd worden.

Hoe kan je problemen met fruitvliegjes tot een minimum beperken?

- *Meng het groene keukenafval met voldoende bruin materiaal.*
- *Belucht regelmatig met de beluchtingstok.*
- *Dek het composterend materiaal af met rijpe compost, grasmaaisel, grote (rabarber)bladeren… zodat de volwassen fruitvliegjes er niet opnieuw toegang toe hebben.*
- *Laat het vat enkele dagen open staan. Doe dit liefst bij valavond wanneer de fruitvliegjes het meest actief zijn. Het is weliswaar geen blijvende oplossing maar het geeft toch aan een groot deel van de vliegjes de gelegenheid te ontsnappen.*
- *Gebruik selder en walnootbladeren in uw compostvat. De sterke geur zou fruitvliegjes afschrikken.*
- *Heb je het probleem bijna onder controle, dan kan je de laatste vliegjes vangen door een kleefstrip in het vat te hangen. Gebruik een merk dat geen insecticide bevat!*

Voor heel wat composteerders vormen fruitvliegjes een behoorlijk probleem. Op zich zijn ze niet schadelijk. Hun kleine, onooglijke larven werken immers mee aan de afbraak van het organisch materiaal.

DE KWALITEIT VAN JE COMPOST

… heb je zelf in de hand

Wat je in je compost verwerkt, bepaalt in hoge mate de eindkwaliteit ervan. Voeg je overwegend keukenafval of mest en gras toe, veel groen materiaal dus, dan zal je compost veel voedingselementen bevatten. De zoutconcentratie zal hoog liggen en je zal bij het gebruik de compost moeten verdunnen. Het risico bestaat dat je compost op het einde vrij nat is en dat hij eerder weeïg dan naar bosgrond ruikt.

Composteer je echter veel haagscheersel en versnipperd snoeihout dan wordt je compost vooral interessant als bodemverbeteringsmiddel en bron van humus.

Minstens zo belangrijk als het materiaal is het composteringsproces zelf. Regelmatig beluchten, omzetten, bijsturen van de vochtigheid en afdekken zorgen voor een homogeen, goed uitgerijpt eindproduct. De vochtigheid ligt niet te hoog en je compost bevat veel waardevol organisch materiaal. De pH is neutraal. Er zitten weinig kiemkrachtige (onkruid)zaden in, het zoutgehalte is niet te hoog en de voedingstoestand is evenwichtig.

Test je compost

Enkele testen, die je gemakkelijk zelf kan uitvoeren, geven een goed beeld van de kwaliteit van je compost.

Neem in de loop van het composteringsproces en op het einde regelmatig wat compost in je hand en observeer. Zie je veel leven in het materiaal dan ben je goed bezig. Wormen, pissebedden, springstaarten en mijten maar ook witte schimmeldraden wijzen op een gezonde afbraakactiviteit.
Compost met een weeë geur bevat onvoldoende zuurstof om een goede compostering mogelijk te maken. Rijpe compost ruikt naar bosgrond.
Controleer de homogeniteit van je compost. Zitten er nog pakken halfverteerde bladeren, klitten grasmaaisel of samengekoekte aardappelschillen tussen dan moet je vaker omzetten en beluchten.

Naarmate de compost ouder wordt, wordt hij kruimeliger. Gebruiksklare compost is een mengsel van halfverteerde stukjes hout en blad met heel fijn kruimelig materiaal, de uitwerpselen van de wormen en andere compostorganismen.
De vuisttest geeft een goed beeld van de structuur en de vochtigheid van je compost. Beide factoren zijn bepalend voor de kwaliteit van je compost.
De ultieme test om te weten of je compost klaar is voor gebruik, is de zaaitest. Heel geschikt voor een zaaitest is tuinkers (cresson). Het kiemt snel en is erg gevoelig voor te hoge zoutconcentratie en onrijpe compost. Neem een platte schaal die je vult met vochtige compost. Zaai een gekend aantal zaadjes (bv. 100). Tel na enkele dagen het aantal kiemplantjes. Zaai een gelijk aantal zaadjes in een schaal met tuingrond. Vergelijk het resultaat. Een merkelijk lagere opkomst in de compost wijst op onrijpe compost. Vrees je dat het zoutgehalte van je compost vrij hoog is en wil je met die compost bloembakken gaan vullen of er groenten in voorzaaien, doe dan enkele weken op voorhand een test met verdunde compost en meng één deel compost met een of twee delen (pot)grond en/of zand.

Laat je niet afschrikken door deze voorzorgsmaatregelen. Ze zijn enkel bedoeld om je de kwaliteiten van je compost beter te leren kennen en je compost optimaal te benutten.

De gemiddelde chemische samenstelling van compost

PARAMETER		GROENCOMPOST	COMPOSTVAT	COMPOSTBAK
Vochtgehalte	% op vers gewicht	35 – 50	68	63
Organische stof	% op droge stof	27 – 45	46	40
Voedingsstoffen	% op droge stof			
Stikstof	(N)	0,45 – 0,90	2,0	1,3
Fosfor	(P_2O_5)	0,20 – 0,40	0,3	0,2
Kalium	(K_2O)	0,30 – 0,80	1,0	0,3
Magnesium	(MgO)	0,10 – 0,40	0,2	0,2
Calcium	(CaO)	0,45 – 2,30	1,4	1,0
Elektrische geleidbaarheid	(EC) µS/cm	750-1650	2000	860
Zuurgraad	(pH)	7,5 – 9,0	8,0	7,5

De gegevens uit de tabel zijn gebaseerd op tientallen analyses van compost uit vaten en bakken. Ter vergelijking vind je de waarden voor groencompost. Dat is de compost die wordt bereid uit het tuinafval dat in de containerparken en door groendiensten en tuinaannemers wordt verzameld.
Het eerste wat opvalt, is dat zelfgemaakte compost erg vochtig is. Het organisch stofgehalte daarentegen ligt erg hoog. Dat is een goede zaak omdat je met je compost immers de bodemorganismen wil voeden. De gehalten aan voedingsstoffen liggen hoog voor de compost uit bakken, de compost uit een vat is nóg rijker. Compost blijkt ook helemaal niet zuur, integendeel. De pH ligt overal een stuk hoger dan 7 (=neutraal). Merk tenslotte nog op dat de elektrische geleidbaarheid - een maat voor het zoutgehalte - vrij hoog is voor compost uit bakken en nog een stuk hoger voor compost uit vaten. Daarin wordt immers meer keukenafval verwerkt.
Een hoge zoutconcentratie maakt het voor de plantenwortels moeilijk om water op de zuigen. Voor jonge kiemplantjes kan de hoge zoutconcentratie uit onverdunde compost zelfs dodelijk zijn (zie zaaitest).

MAAK NUTTIG GEBRUIK VAN JE COMPOST

Compost in al zijn voordelen

Compost gebruik je in de eerste plaats om de bodem te verrijken met organisch materiaal. Het organische materiaal is het voedsel voor de wormen en ander bodemleven. Door het graven van gangen en het vermengen van het organische materiaal met de fijne gronddeeltjes die ze mee opeten, bouwen ze aan de humusrijke kruimelstructuur.

Dit maakt kleibodems lichter en beter bewerkbaar, zorgt ervoor dat zandgrond beter water vasthoudt en voorkomt grondverlies door water- en winderosie. De plantenwortels kunnen er zich goed ontwikkelen en vinden water, lucht en voedsel.
Een andere eigenschap van een gezonde, kruimelige, humusrijke bodem is de zelfregeling van de zuurgraad. Elk type bodem heeft zijn eigen optimale zuurgraad. Door compost te gebruiken wordt die bereikt.

Een luchtige bodem heeft ook een beter isolerend vermogen. Overdag warmt hij weliswaar wat minder snel op maar ‘s nachts koelt hij ook minder af. Een gelijkmatige bodemtemperatuur is zowel voor de plantenwortels als voor de bodemorganismen bevorderlijk.

Het bodemleven beschermt op een actieve manier de plantenwortels tegen schimmels en andere parasitaire organismen. Al deze factoren leiden tot sterke en gezonde gewassen.

Jonge of uitgerijpte compost?

Gebruik je **jonge compost** met nog aardig wat halfverteerd blad, schors of stukjes stengel, dan zal het bodemleven, met de wormen op kop, er nog heel wat voedsel in vinden. Dit komt de bodemstructuur ten goede. De voedingsstoffen uit de compost komen in de loop van de volgende maanden langzaam maar zeker ter beschikking van de plantenwortels. Dergelijke jonge compost gebruik je best als bodembedekking of vermeng je hooguit met de bovenste centimeters van de grond. Geef je de compost in het najaar dan zullen in de herfst en vroege lente wanneer de zon de bodem nog wat warmte gunt, de bodemorganismen al volop met de structuuropbouw beginnen.
Laat je je compost meer uitrijpen tot hij helemaal fijn en kruimelig is, dan zal er voor het bodemleven weliswaar minder werk overblijven maar komen de voedingselementen wel sneller vrij. **Uitgerijpte compost** kan je voor het zaaien en planten inwerken in de bodem en als basismateriaal gebruiken voor de bereiding van potgrond.

Uiteindelijk zal je zelf moeten ervaren hoe je de zelfgemaakte compost best in je tuin gebruikt. Zowel kwaliteit als gebruik verschillen immers heel erg van tuin tot tuin. De kwaliteit wordt bepaald door het ingangsmateriaal, het aantal omzettingen, de beheersing van het vochtgehalte, de weersomstandigheden enz. Het gebruik hangt dan weer af van het soort tuin dat je hebt, het bodemtype, je eigen ervaring als tuinier…

Heb je te weinig eigen compost dan kan je terecht bij de professionele GFT- en groencomposteerders. Hun producten worden gecontroleerd en gelabeld door de Vlaamse Compostorganisatie (Vlaco vzw). Meer informatie en adressen vind je in de brochure ‘Tuingrond verbeteren … met compost’ of op *www.vlaco.be*.

Gezeefde of ongezeefde compost?

Of je de compost vóór gebruik zeeft of niet, hangt af van de grofheid van het ingangsmateriaal, van het gebruik dat je van de compost wil maken en vooral van je eigen appreciatie. Het grofste hout kan je meestal gewoon manueel uit de compost halen tijdens het openspreiden in de tuin. Onvolledig verteerde perzikpitten, doppen van noten of stukjes hout van pakweg een pink dik versterken het mulcheffect van je compost. Ze beschermen de bodem en het bodemleven tegen uitdrogen en tegen slagregen. Zal je de compost oppervlakkig in de bodem inwerken of voor de bereiding van potgrond gebruiken, dan kan je beter zeven. Hoe fijner de zeef, hoe fijner de compost. Een zeef met een maaswijdte van 2 cm levert compost op met nog kleine stukjes hout. Hij is best geschikt als bodembedekking. Kies voor een maaswijdte van 1 cm als je je compost oppervlakkig wil inwerken of gebruiken voor potgrond. Een zeef met maaswijdte 0,5 cm - het zogenaamde assenzeefje - levert compost op die je als zaaigrond kan aanwenden of voor het maken van perspotjes. De grove fractie - d.i. wat niet door de mazen van de zeef valt - hergebruik je als bruin materiaal in je nieuwe compost of breng je als mulchmateriaal (bodembedekking) aan tussen struiken en vaste planten.

1. Veel tuiniers gebruiken een zelfgemaakte staande zeef om hun compost te zeven. Een afgedankte beddenvering kan ook uitstekend dienst doen.
2. Hoe droger de compost, hoe fijner je kan zeven. Doe de zaaitest om te weten of je de compost onverdund als zaaigrond kan gebruiken.

Hoeveel compost?

De hoeveelheid compost die je op een bepaalde plek in je tuin best gebruikt is afhankelijk van:

- de **toestand van je bodem.** Is je bodem humus- en voedselarm dan zal je de opgegeven doses moeten verhogen. Om een goed beeld te krijgen van de voedingstoestand, kan je een bodemvruchtbaarheidsanalyse laten uitvoeren. Je kan daarvoor terecht bij een laboratorium.
- het gehalte aan **organisch materiaal en voedingselementen** van je compost. In de tabel op pagina 47 vind je gemiddelde waarden voor compost uit vaten en bakken. In deze brochure heb je geleerd hoe je de kwaliteit van je compost kan verbeteren en zelf testen. Scoor je goed, dan mag je er van uitgaan dat je compost het beter doet dan dat gemiddelde en dat je er dus minder van nodig hebt.
- de **voedingsbehoeften van de planten.** Niet alle planten hebben evenveel voedingsstoffen nodig. Sommige doen het beter met meer ruwe, halfverteerde compost, andere verkiezen goed verteerd materiaal. In tuinhandboeken vind je hierover meer informatie.

Een rijke flora en fauna op een schrale grond

Rijk bemest is niet steeds het best! Niet overal in je tuin is een rijke bodem even wenselijk. Op een schrale voedselarme bodem ontstaat spontaan een interessante plantengroei van wilde bloeiende kruiden en planten. Zij trekken op hun beurt een weelde aan van vlinders en andere insecten.

Bedenk dat ook onkruiden een stuk sneller groeien op rijke, bemeste grond. Je bespaart jezelf heel wat werk en tuinafval als je het gazon, de vaste plantenborder en de struiken in je tuin niet of slechts matig bemest. Meer bemesten leidt niet steeds tot sterkere, mooier bloeiende planten.

Ieder plekje tuin verdient compost

Potgrond

Plant je bloemen in een mengsel van één deel compost en twee delen gewone tuinaarde.

Gras

Werk bij de aanleg van je gazon 15 tot 25 liter rijpe uitgezeefde compost in per vierkante meter. Wil je een weelderig groeiend gazon, strooi er dan jaarlijks een fijn laagje compost over en werk het met de achterkant van een rakel in tussen het gras. Vergeet niet dat een bemest gazon ook meer grasmaaisel oplevert.

Bomen, struiken en vaste planten

Vul het plantgat met een mengsel van fijngezeefde, rijpe compost en tuingrond. Breng jaarlijks een laag van enkele centimeter grove halfverteerde compost aan rond iedere plant.

Moestuin

In de groentetuin ga je heel gericht bemesten. Dit doe je in functie van de grondsoort in je tuin, je teeltwisselingplan en de specifieke behoeften van iedere soort. Het ‘Handboek Ecologisch Tuinieren’ van Velt helpt je om je compost daarbij optimaal te benutten.

Aardbeien, rode bessen, frambozen,… reageren uitstekend op een rijke compost.

In een humusrijke bodem zullen tijdens droge periodes hooguit de bovenste centimeters van je compost verdrogen. Daaronder blijven de wormen en andere bodemorganismen actief. Ze creëren een kruimelstructuur die vocht vasthoudt, ze verluchten de bodem tot tientallen centimeter diep en bevorderen de wortelvorming.
De microbiële activiteit verteert het organisch materiaal zodat de hele zomer lang de voedingsstoffen uit de compost gelijkmatig beschikbaar worden voor de plant.

Nuttige literatuur

‘Handboek ecologisch tuinieren’, Velt

‘Ecologisch tuinieren voor beginners’, Velt

‘Waarheen met je grasmaaisel?’, OVAM

‘Composteren in een wormenbak’, OVAM

‘Tuingrond verbeteren’, Elisabeth Stell, Deltas

‘Tuingrond verbeteren… met compost’, Vlaco

www.vlaco.be

Met dank aan:
Roger Van der maelen
Luc Verplaetse

Foto’s
Comité Jean Pain vzw
Jacques Janssens
Mathieu Vangelabbeek
Vlaamse Compostorganisatie vzw
en talrijke compostmeesters

Eindredactie
Gerrit Van Dale, Vlaco

Coördinatie
Sofie Feytons

Vormgeving
www.tabeoka.be

Begeleiding vormgeving
Sofie Feytons
Gerrit Van Dale

Drukbegeleiding
Joris Delafortrie

VOOR MEER INFORMATIE, BEL NAAR 015/284.284
OF E-MAIL INFO@OVAM.BE

OPENBARE
AFVALSTOFFENMAATSCHAPPIJ
VOOR HET VLAAMSE GEWEST

STATIONSSTRAAT 110
B-2800 MECHELEN

TEL 015/284 284
FAX 015/203 275

HTTP://WWW.OVAM.BE

v.u.: Henny De Baets, OVAM, Stationsstraat 110, 2800 Mechelen / 2002